

A török főurak példáját követve a 17. századi erdélyi fejedelmek, gazdag polgárok és nemesek is megbecsülték az Oszmán Birodalomból származó szőnyeget. A fennmaradt írásokból tudjuk, hogy az erdélyi városokban, Brassóban és Szebenben már a középkorban is szokás volt szőnyegekkel fizetni. A tehetős családok otthonait ékesítő keleti szőnyegek tehát részben kereskedelmi úton, részben hozományként vagy ajándékozással kerültek az országba. Előfordult azonban, hogy az erdélyi előkelő urak követei és más diplomaták, mikor Isztambulban jártak szőnyeget is vásároltak, avagy készítettek. E becses darabok java részét később templomok díszítésére adományozták, ahol asztalra, padra és prédikálószékre terítve, a karzatról lelátva állították ki.

Számold meg, hány darab olyan „erdélyi szőnyeg” szerepel a kiállításon, amelyet hasonló keretminta díszít! A megtalált szőnyegek számát írd a négyzetekbe!

Tudtad-e, hogy az „erdélyi szőnyeget” nem azért nevezték így mert Erdélyben készültek, hanem mert ott maradtak fenn nagy számban?

Az itáliai kereskedők Európa számos országába eljuttatták eme értékes keleti portékákat. Egy-egy szőnyeg ára sokszor híres szobrászok remekeivel vetekedett! Így nem csoda, hogy festők is megörökítették őket. A kiállításon is találkozhatasz olyan szőnyegekkel, amelyeket ismert festőkről neveztek el; ilyenek a Memling-, Holbein- és a Lorenzo Lotto- szőnyegek.

Ha megtalárod a festményeken ezeket a tárgyakat, megtudhatod mire használták még a szőnyeget Európa-szerte. A helyes válaszokat írd az ábrák mellé!

A törökök 150 év alatt, amíg itt éltek, számos olyan épületet építettek, amelyek közül néhány még ma is látható, akár lakóhelyed közvetlen közelében is. Indulj a török emlékek nyomába, kutass fel egy fürdőt, dzsámit, mecsetet, minaretet vagy türbét, és készíts rajzot, illetve rövid beszámolót felfedező utadról! Küldd vissza munkádat neveddel és elérhetőségeddel Múzeumunk címére, mert a legkülönlegesebb alkotást értékes ajándékkal jutalmazzuk! Az itt látható térkép elvezet a Múzeumhoz legközelebb eső török-kori emlékhöz, a Belvárosi Plébánia-templom mihráb-fülkéjéhez.

Pest mai térképe, a 16-17. századi városfallal

Tudtad-e, hogy a Budavári Nagyaboldogasszony templom¹ 1541 és 1686 között Bűjük (Nagy) vagy Eszki (Régi) dzsámi néven a törökök temploma volt?

¹...amit ma Mátyás templomnak nevezünk.

Köszönöm, hogy velem tartottál!

A templomban a fénykép segít a falba épített török kori imafülke megtalálásában!

Itt láthatod (Kálvin tér, Kecskeméti út) a régi városkaput és falat, ha figyelmesen körbenézel!

Itt vagy most.

MEGFEJTÉSEK:

2. kék, vörös, sárga
3. lámpa, felhőszalag és három golyó
4. 8 (.....)

Játékos gyerekvezető füzet az „Oszmán-török szőnyegek” című időszaki kiállításához. 2007. szeptember 18.-2008. március 10.

„legkedvesebb szőnyegeim leltára”

„legkedvesebb szőnyegeim leltára”

Az Úr ..... esztendejében, ... havának ..... napján (írd ide a mai dátumot) javaimból, melyeket az Úristen az ő irgalmasságából szerzett énnekem, úgy rendelem, hogy ezeket az ingóságaimat adom: ..... (írd ide a saját neved)

Legkedvesebb öt szőnyegem:

viseltes öreg¹ szőnyeg, madaras fehér szőnyeg két asztalra való szőnyeg, egyik veres, másik virágos, portai² imaszőnyeg

És egy ládányi ingó-bingó marhák³:

- 18 aranyban foglalt gyémántos boglár⁴
- 1 rubint gyűrű
- 2 bársony hüvelyű kard
- lóra való aranyos szerszámok
- 20 gyolcs ing, selymesek
- 3 önfedelű virágos kupa, azon kívül egy aranyozott kalán⁵
- 1 zsákban 100 arany, 34 tallér és 200 garas.

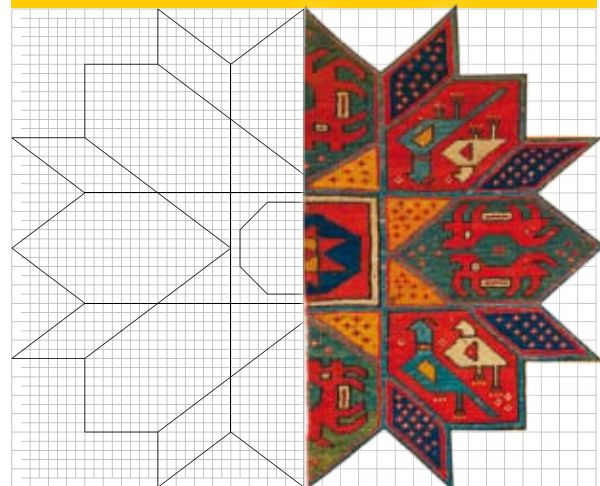
1 Régen az "öreg" szó nagyméretűt jelentett.
 2 Török szőnyeg elnevezése.
 3 A vagyontárgyakat jelöli ez a kifejezés.
 4 Ruhára való díszgomb.
 5 A kanál régies neve.

1

... Ám sem a zsák arany, sem a csillogó ékszerek nem érnek annyit, mint azok a szép szőnyegek, melyeket Neked adományozok. Különleges módon, csomózással¹ készítették őket az Oszmán birodalom távoli vidékein. A szőnyegek finomsága mindig a csomók számától függ. Egy közepes finomságú szőnyeg - mint amilyen ez is -, tenyérynyi (10x10 cm) részén 850-1800 csomó is van!

Keress meg a kiállításon a legrégebbi (15. századi) szőnyeget, melyet a 16 ágú csillagról ismersz meg, és egészítsd ki a rajzot, a kis négyzetek kiszínezésével!

Tudtad-e, hogy Batári Ferenc (1934-2005) volt Magyarország legismertebb, nemzetközi hírű szőnyegkutatója? Az ő emlékére nevezik mostantól ezt a szőnyeget Batári-Crivelli szőnyegnek.

1 A legáltalánosabb csomófajta a gördesz, azaz szimmetrikus csomó.

2

Nem csupán attól értékesek szőnyegeim, hogy kézzel és hosszú ideig csomózták őket, hanem azért is, mert természetes anyagokkal színezték alapanyagukat, a gyapjúfonalat. Az egyes színeket különböző növények részeitől nyerték.

Hasonlítsd össze a kiállítás fehér alapú madaras szőnyegét a többivel, és figyelj meg, hogy azokon milyen színeket használtak! A szemléltető sarokban azt is megtudhatod, melyik növényből milyen színt nyertek. Írd a növény neve mellé a helyes választ!

indigó: .....

festőbuzér: .....

festőrezeda vagy festőzsálya: .....

Tudtad-e, hogy a fürdőkhöz a festetlen, nyers-gyapjú szőnyegeket használták, mivel a forró és nedves gőzben a tarkábbak színei szétfolytak volna?

Összes vagyontárgyam közül az imához használatos portai szőnyegemet különösképpen kedvelem. A varázslatos színű és mintájú imaszőnyegek az Oszmán Birodalomban drága főúri tárgyak voltak, melyeken a muzulmán hívő előírt, napi ötszöri imádságát végezte. Ezért semmiféle világi gondolatot nem ábrázolhattak rajta. Az imaszőnyegek központi eleme a mibráb (imafülke), amely a dzsámiban vagy mecsetben¹ elhelyezve, mindig Mekka irányába mutat.

1 A török templom és imaház elnevezései.

3

Válaszd ki a felsorolt motívumok közül, melyekkel találkoztál a kiállítás imaszőnyegein, és rajzold őket az üresen hagyott szőnyegre!

A szőnyeg mintázatában ott lehet a váza formájú lámpa vagy mécse is, az isteni fény (Allah) szimbóluma.

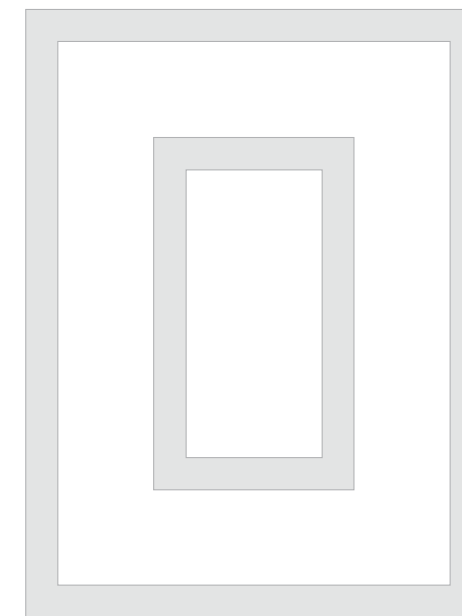
A fésű és vizeskancsó a tisztaság jele, mivel a hívő ima előtt arcát és kezét vízzel mossa meg.

A hullámzó felhőszalag és a három golyó régi, kínai eredetű motívum.

Ez a nyolcágú csillag az „Allah” név arab írása alapján készített minta.

Tudtad-e, hogy az iszlám időszámítás Mohamed próféta Mekkából Medinába való híres „futásával” kezdődött, ami Kr. u. 622-ben volt?

www.imm.hu

Elérhetőségeink
1091 Budapest, Üllői út 33-37.
tel.: 456-5100
email: muzeumpedagogia@imm.hu

Készítették
Endrődi Eszter
Joó Julianna
Zombory Anikó

Múzeumi konzulens
Pataki Judit

Lektorálta
Pásztor Emese
German Kinga

Grafikai szerkesztő
Artistocrats Design Studio

A kiadvány az Iparművészeti Múzeum „Oszmán-török szőnyegek” című kiállításához készült.